

Серія «Мій конспект»
Заснована 2008 року

М. Л. Пелагейченко

Трудове навчання

(за підручником В. К. Сидоренка,
Д. В. Лебедева, А. М. Гедзика,
В. В. Юрженка)

Блок 1

6
клас

Харків
Видавнича група «Основа»
2014

УДК 37.016
ББК 74.200.55
П24

Серія «Мій конспект»
Заснована 2008 року

Пелагейченко М. Л. — канд. пед. наук, доцент кафедри теорії та методики технологічної та професійної освіти Бердянського державного педагогічного університету.

Пелагейченко М. Л.

П24 Трудове навчання. 6 клас. Блок 1. (за підручником В. К. Сидоренка, Д. В. Лебедева, А. М. Гедзика, В. В. Юрженка). — Х. : Вид. група «Основа», 2014. — 64 с. — (Серія «Мій конспект»).

ISBN 978-617-00-2243-1

Видання «Мій конспект» — серія посібників, які ставлять на меті надати допомогу вчителю під час підготовки до уроку. Конспекти всіх уроків курсу трудового навчання для 6 класу розміщені на окремих аркушах і містять методично грамотно оформлену «шапку уроку» (мета, основні поняття, обладнання тощо), стислий опис кожного етапу, завдання для актуалізації та закріплення тощо. Також передбачено місце для власних записів учителя, що зробить розробку заняття по-справжньому авторською, але заощадить час для планування та оформлення.

Для вчителів трудового навчання.

УДК 37.016
ББК 74.200.55

ISBN 978-617-00-2243-1

© Пелагейченко М. Л., 2014
© ТОВ «Видавнична група «Основа», 2014

Зміст

Передмова	4
Календарно-тематичне планування	5
Розділ 1. Основи матеріалознавства	7
<i>Уроки 1–2. Види та призначення конструкційних матеріалів.</i> Тонколистовий метал та дріт	7
Розділ 2. Технологія виготовлення виробів із тонколистового металу та дроту	11
<i>Уроки 3–4. Побудова графічних зображень виробу</i>	11
<i>Уроки 5–6. Процес розмічання заготовок на листовому металі</i>	15
<i>Уроки 7–8. Процес різання та обпилювання деталей із тонколистового металу</i>	19
<i>Уроки 9–10. Способи з'єднання деталей із тонколистового металу</i>	23
<i>Уроки 11–12. Процес вирівнювання, розмічання та різання заготовок із дроту</i>	25
<i>Уроки 13–14. Виготовлення виробів із дроту</i>	29
<i>Уроки 15–16. Оздоблення виробів із тонколистового металу та дроту</i>	33
<i>Уроки 17–18. Фарбування виробів із тонколистового металу та дроту</i>	37
Розділ 3. Основи техніки, технологій і проектування	41
<i>Уроки 19–20. Машини і механізми. Свердлильний верстат</i>	41
<i>Уроки 21–22. Основи проектної діяльності</i>	45
Розділ 4. Технологія побутової діяльності	49
<i>Урок 23. Продукти харчування, їхній склад</i>	49
<i>Урок 24. Значення гігієни житла в житті родини</i>	51
<i>Урок 25. Побутова техніка для прибирання житла</i>	53
<i>Урок 26. Догляд за волоссям</i>	55
Література	58
Додатки	59

ПЕРЕДМОВА

Посібник призначений для вчителів трудового навчання, які викладають у 6-му класі (у групах хлопців). Розробки уроків написано згідно з навчальною програмою курсу «Трудове навчання» 6 клас для загальноосвітніх навчальних закладів.

У посібнику представлені розробки уроків для всіх занять курсу «Трудове навчання для 6-го класу (груп хлопців)» та описані всі практичні роботи, передбачені програмою.

Метою посібника є методична підтримка вчителя під час підготовки до уроків, забезпечення його необхідною інформацією, матеріалами, які допомагатимуть ефективно організувати навчальний процес, залучати учнів до засвоєння нових знань та формування практичних вмінь та навичок.

Підхід до побудови навчального процесу відповідає головній меті трудового навчання — формування технологічно освіченої особистості, підготовленої до самостійного життя й активної перетворювальної діяльності. Виходячи з цього, були підібрані відповідні прийоми, методи та засоби навчання, які ґрунтуються на активній співпраці всіх учасників навчально-виховного процесу.

На початку кожного уроку визначена його мета, виокремлені базові поняття й терміни, запропонований перелік необхідного обладнання і матеріалів, зазначений тип уроку.

Після організаційного моменту, який налаштовує учнів на навчальну роботу, необхідним елементом уроку є актуалізація опорних знань учнів, мета якого — установити зв'язок нового матеріалу з раніше вивченим і тим самим відтворити знання, уміння, життєвий досвід для засвоєння потрібного матеріалу. У посібнику прийоми актуалізації опорних знань підібрані так, щоб з самого початку уроку активізувати активну розумову діяльність учнів, налаштувати їх на засвоєння навчальної інформації.

Уроки побудовані так, щоб після повідомлення теми, мети та завдань уроку організувати процес самомотивації, основою якого є рефлексивні питання. Такий підхід навчає учня відповідальніше розглядати своє перебування на уроці, самостійно ставити для себе додаткові завдання, стимулювати власну пізнавальну діяльність, свідомо спрямовувати свої дії на досягнення мети навчального заняття.

Під час вивчення нового матеріалу особливу увагу приділено прийомам роботи з підручником «Трудове навчання (для хлопців). 6 клас» (авт. В. К. Сидоренко, Д. В. Лебедев, А. М. Гедзик, В. В. Юрженко).

У кінці кожного уроку пропонується організувати рефлексивну діяльність учнів, яка покликана допомогти їм згадати й усвідомити цілі діяльності та процес її проведення, порівняти й співвіднести отримані результати із запланованими та відкоригувати цілі й напрямки наступної діяльності.

Використання цього посібника дасть змогу вчителю заощадити час у разі підготовки до уроків, щоб використати його для власної творчої діяльності, переосмислення свого бачення організації роботи учнів на уроках трудового навчання, формування власного, неповторного, педагогічного стилю викладання.

Підкреслимо, що матеріал має рекомендаційний характер і може бути творчо використаний учителем з урахуванням особливостей учнів, матеріально-технічної бази школи, педагогічного світогляду тощо.

Обов'язково скористайтеся можливістю робити власні записи на сторінках конспектів уроків та відчути себе повноцінним співавтором створення «педагогічних шедеврів».

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

Тематичний план

№ з/п	Розділ і тема	Кількість годин
	Обов'язкова для вивчення складова	26
1	Розділ 1. Основи матеріалознавства	(2)
	Тема 1.1. Види та призначення конструкційних матеріалів. Тонколистовий метал та дріт	2
2	Розділ 2. Технологія виготовлення виробів із тонколистового металу та дроту	(16)
	Тема 2.1. Процес розмічання заготовок на листовому металі	4
	Тема 2.2. Процес різання та обпилювання деталей із тонколистового металу	2
	Тема 2.3. Способи з'єднання деталей із тонколистового металу	2
	Тема 2.4. Процес вирівнювання, розмічання, різання та виготовлення виробів із дроту	4
	Тема 2.5. Оздоблення виробів із тонколистового металу та дроту	4
3	Розділ 3. Основи техніки, технологій і проектування	(4)
	Тема 3.1. Механізми і машини. Свердлильний верстат	2
	Тема 3.2. Основи проектної діяльності	2
4	Розділ 4. Технологія побутової діяльності	(4)
	Тема 4.1. Продукти харчування та їхній склад	1
	Тема 4.2. Гігієна житла	2
	Тема 4.3. Догляд за волоссям	1

Календарний план

№ з/п	К-сть год	Зміст навчального матеріалу	Практичні, лабораторно-практичні роботи
Розділ 1. Основи матеріалознавства (2 год)			
1–2	2	Види та призначення конструкційних матеріалів. Тонколистовий метал та дріт	Практична робота «Ознайомлення з обладнанням робочого місця для виконання слюсарних робіт, інструментами та пристосуваннями», лабораторно-практичні роботи «Ознайомлення із зовнішнім виглядом та властивостями різних металів і сплавів», «Ознайомлення із зовнішнім виглядом та властивостями різних видів дроту»
Розділ 2. Технологія виготовлення виробів із тонколистового металу та дроту (16 год)			
3–4	2	Побудова графічних зображень виробу	Практичні роботи «Вибір об'єкта виготовлення з тонколистового металу», «Графічне зображення майбутнього виробу»
5–6	2	Процес розмічання заготовок на листовому металі	Практичні роботи «Підготовка і правлення заготовки із листового металу», «Розмічання виробів із жерсті за технічним малюнком»
7–8	2	Процес різання та обпилювання деталей із тонколистового металу	Практичні роботи «Вирізування розмічених на попередніх уроках заготовок», «Обпилювання заготовки»
9–10	2	Способи з'єднання деталей із тонколистового металу	Практична робота «Гнуття деталей із листового металу»
11–12	2	Процес вирівнювання, розмічання та різання заготовок із дроту	Практична робота «Виконання прийомів різання та оброблення дроту»
13–14	2	Виготовлення виробів із дроту	Практична робота «Виготовлення виробу із дроту»
15–16	2	Оздоблення виробів із тонколистового металу та дроту	Практична робота «Шліфування та полірування виробів»
17–18	2	Фарбування виробів із тонколистового металу та дроту	Практична робота «Фарбування металевих поверхонь»
Розділ 3. Основи техніки, технологій і проектування (4 год)			
19–20	2	Машини і механізми. Свердильний верстат	Лабораторно-практична робота «Аналіз видів з'єднання деталей», практична робота «Керування свердильним верстатом»
21–22	2	Основи проектної діяльності	Практична робота «Пошук форм деталей-аналогів, потрібних для виробу. Порівняння зразків і визначення кращих ознак», практична робота «Пошук інформації для проекту»
Розділ 4. Технологія побутової діяльності (4 год)			
23	1	Продукти харчування, їхній склад	Практична робота «Складання режиму харчування»
24	1	Значення гігієни житла в житті родини	Лабораторно-практична робота «Тестування мийних засобів та інструментів»
25	1	Побутова техніка для прибирання житла	Лабораторно-практична робота «Ознайомлення з інструкціями побутової техніки для прибирання»
26	1	Догляд за волоссям	Лабораторно-практичні роботи «Ознайомлення з даними упаковок засобів для миття волосся», «Аналіз гребінців для розчісування волосся»

Розділ 1. ОСНОВИ МАТЕРІАЛОЗНАВСТВА

Уроки 1–2

ВИДИ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ КОНСТРУКЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ. ТОНКОЛИСТОВИЙ МЕТАЛ ТА ДРІТ

Дата _____

Клас _____

Мета:

навчальна: забезпечити засвоєння знань про технологію виготовлення тонколистового металу та дроту, їхні властивості, види та застосування; формувати вміння визначати види тонколистового металу і дроту;

розвивальна: розвивати технологічну культуру;

виховна: виховувати економне ставлення до матеріалів та бережне ставлення до обладнання шкільної майстерні.

Обладнання: набір зразків дроту і тонколистового металу.

Основні поняття: прокатний стан, вальці, жерсть, фольга, оправка, волок, протягування, прокатування.

Тип уроку: комбінований.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

Привітання учнів з початком нового навчального року, продовженням вивчення трудового навчання у 6 класі.

Перевірка готовності класу до уроку. Налаштування на навчальну роботу.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ І УМІНЬ

Прийом «Що я очікую»

Учитель пропонує учням поділитися своїми очікуваннями від вивчення трудового навчання у 6 класі.

Прийом «Що нового?» (Робота з підручником)

Учні ознайомлюються з матеріалом підручника на сторінках 26–27, правилами безпечної роботи в шкільній майстерні та загальними правилами виконання практичних робіт.

Питання до учнів: «Що нового ви дізналися?», «Що вам було вже знайоме?»

Прийом «Загадки в малюнках»

Учитель показує ілюстрації і питає учнів: «Що відбувається на малюнках?» (див. додаток 1).

Учитель заохочує учнів аналізувати зображення, будувати гіпотези, міркувати.

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Учитель. У 5 класі на уроках трудового навчання ви вже ознайомилися з найпростішими технологіями виготовлення виробів з фанери та ДВП.

- ♦ Чи маєте ви бажання у 6 класі продовжити вивчати складний світ техніки і технологій?
- ♦ Що ви очікуєте від унікальної можливості ознайомитися з такими конструкційними матеріалами, як тонколистовий метал і дріт, та технологією виробів із них? _____

♦ _____

♦ _____

IV. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ ТА ЗАВДАНЬ УРОКУ

V. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Шкільний навчальний кабінет — слюсарна майстерня

Робота з підручником. Прийом «Читання по черзі»

Учні по черзі читають «Види слюсарних робіт» (підручник, сторінки 15).

Питання. Які незнайомі слова ви зустріли?

Розповідь учителя з демонструванням

Організація робочого місця учня у слюсарній майстерні.

Учитель. *Робочим місцем* називають частину площі слюсарної майстерні, закріплену за учнем, призначену для виконання певної роботи й оснащену обладнанням, пристроями, інструментами та матеріалами.

Розгляд будови слюсарного верстака.

Робота з підручником. Прийом «Порівняй»

Учні пропонується порівняти будову універсального стола-верстака (*мал. 7, с. 17*) з одномісним слюсарним верстаком (*мал. 8, с. 18*).

2. Виготовлення тонколистового металу на прокатних станах

Учитель. Листовий метал виробляють на прокатних станах металургійних заводів. У процесі виготовлення нагрітий злиток металу проходить через багато пар валів (*прокатний стан*), які поступово стискають його і перетворюють на лист.

Прокатний стан — комплекс обладнання, за допомогою якого здійснюють пластичну деформацію металу між валами, що обертаються. Малогабаритний прокатний стан інколи називають **валками**.

Робота з підручником. Прийом «Прокоментуй малюнок»

Учні розглядають у підручнику малюнок 23 «Схема виробництва тонколистового металу».

Питання

- ◆ Як би ви прокоментували побачене?
- ◆ Як ви розумієте процес виробництва тонколистового металу?

◆
◆

Учитель. Листовий метал, товщина якого менше 2 мм, називають *тонколистовим*. На сучасних прокатних станках виготовляють листовий метал різної товщини залежно від призначення.

3. Властивості тонколистового металу

Робота з підручником. Прийом «Хто більше»

Використовуючи матеріал підручника на с. 29–32, учитель пропонує визначити сутність основних властивостей тонколистового металу.

Завдання: визначити за обмежений час найбільшу кількість властивостей тонколистового металу та записати їх до зошита.

Учитель перевіряє записи учнів та обговорює результати.

4. Види тонколистового металу

Учитель. *Покрівельна сталь* — це металеві листи завтовшки 0,25–2,0 мм. Існує чорна (без захисного покриття) і оцинкована покрівельна сталь (покрита шаром цинку). Оцинкована сталь є *гарячої оцинковки*, з характерним узором «морозу», та покрита *електролітичним способом* — рівномірного сірого кольору. *Покрівельну сталь застосовують для виготовлення водостічних труб, відер, покрівель будинків.*

Жерстю називають холоднокатану сталь у вигляді тонкої стрічки або листів товщиною 0,2–0,5 мм. Виготовляють також особливо тонку жерсть товщиною 0,08–0,1 мм. Жерсть без захисного покриття називають *чорною*, а жерсть,

покриту шаром олова, — лудженою або білою. Олово захищає жерсть від іржавіння. Із жести виготовляють металеву тару, дитячі іграшки та ін.

Фольга — тонкий і гнучкий листовий метал, товщина якого становить 0,001–0,2 мм. Її виготовляють із різних металів та металевих сплавів (алюміній, мідь, олово, срібло, золото). Для фольги з олова і його сплавів використовують термін *станіоль*. Використовують фольгу в фармацевтичній і харчовій промисловості, електротехніці, будівництві (для тепло- і пароізоляції), поліграфії (для тиснення).

5. Застосування тонколистового металу в різних галузях господарства

Приєм «Допомога вчителю»

Учні, користуючись матеріалом підручника (с. 36–39), допомагають вчителю (який записує на дошці) заповнити таблицю.

Вид тонколистового металу	Застосування тонколистового металу
Сталевий холоднокатаний лист	
Гарячокатаний сталевий лист	
Покрівельна сталь	
Жерсть	
Фольга	

6. Поняття про виготовлення та властивості дроту

Учитель. *Дріт* — це металевий виріб у вигляді гнучкої нитки або тонкого прута значної довжини і невеликої товщини.

Робота з підручником. Приєм «Розповідь у малюнках»

Учні, використовуючи малюнки у підручнику на сторінках 45–46 (№ 29 «Ручне виробництво дроту»; № 30 «Використання водяного колеса у виробництві дроту»; № 31 «Майстерня з виробництва дроту до середини ХХ ст.»), складають коротеньку розповідь на тему «Історія виготовлення дроту».

7. Види дроту

Учитель. Всі види дроту можна поділити на *електричний* та *конструкційний*. Ми будемо працювати з конструкційним, тому більш детально його розглянемо.

Найпоширенішим є сталевий дріт. Такий дріт може бути м'яким та жорстким, оцинкованим та чорним.

Демонстрування зразків різних видів дроту. Приклади використання мідного, алюмінієвого, сталевого дроту.

VI. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ

Приєм «Конкурс на краще питання»

Учні повинні поставити питання з теми уроку.

Номинації переможців:

- краще питання про виготовлення тонколистового металу;
- краще питання про властивості тонколистового металу;
- краще питання про виготовлення та властивості дроту.

VII. ПРАКТИЧНА РОБОТА «ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ОБЛАДНАННЯМ РОБОЧОГО МІСЦЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ СЛЮСАРНИХ РОБІТ, ІНСТРУМЕНТАМИ ТА ПРИСТОСУВАННЯМИ»

Послідовність виконання роботи (Інструкція в підручнику на с. 21)

1. Визначення необхідної висоти слюсарного верстака і його регулювання.
2. Повідомлення номера робочого місця.
3. Ознайомлення з будовою і дією слюсарних лещат.

VIII. ЛАБОРАТОРНО-ПРАКТИЧНА РОБОТА «ОЗНАЙОМЛЕННЯ ІЗ ЗОВНІШНІМ ВИГЛЯДОМ ТА ВЛАСТИВОСТЯМИ РІЗНИХ МЕТАЛІВ І СПЛАВІВ»

Обладнання та матеріали: лабораторні ваги для зважування, зразки листового металу, зразки для виконання проб, напилки, лещата.

Послідовність виконання роботи (інструкція в підручнику на с. 41)

1. Визначення назви металу.
2. Зваження зразків на вагах.
3. Зігнення зразку металу (спробувати зігнути).
4. Обробка зразку напилком (спробувати обробити).
5. Заповнення таблиці; висновки.

Номер зразка	Назва металу	Колір металу	Властивості листового металу

IX. ЛАБОРАТОРНО-ПРАКТИЧНА РОБОТА «ОЗНАЙОМЛЕННЯ ІЗ ЗОВНІШНІМ ВИГЛЯДОМ ТА ВЛАСТИВОСТЯМИ РІЗНИХ ВИДІВ ДРОТУ»

Інструменти та матеріали: зразки різних видів дроту, зразки для виконання проб, кусачки, плоскогубці, круглогубці, лещата, напилки.

Послідовність виконання роботи (інструкція в підручнику на с. 52)

1. Визначення назви металу, з якого виготовлено дріт.
2. Зігнення зразку дроту (спробувати зігнути).
3. Обробка торця дроту напилками.
4. Заповнення таблиці.

Номер зразка	Назва металу	Колір дроту	Властивості дроту

X. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Закінчити речення»

- ◆ На цьому уроці мені запам'яталося...
- ◆ Було цікаво...
- ◆ Я зрозумів...
- ◆ Після завершення уроку у мене є бажання...

- ◆ _____
- ◆ _____
- ◆ _____
- ◆ _____

XI. МОТИВАЦІЯ ОЦІНОК ЗА УРОК, ВИСТАВЛЕННЯ ЇХ У ЖУРНАЛ, ЩОДЕННИКИ

XII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

- ◆ Прочитати с. 7–52 підручника.
- ◆ Відповісти на питання на с. 20, 27, 40, 51. На основі цих питань скласти кросворд.

- ◆ _____
- ◆ _____
- ◆ _____

XIII. ПРИБИРАННЯ РОБОЧОГО МІСЦЯ